

Informationsklass: K1

fo.remissvar@regeringskansliet.se

Lotta Medelius-Bredhe

Generaldirektör

DATUM

DIARIENUMMER

2025-01-09

SVK Dnr 2024/4545

Remissvar av betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64)

Kapitel 5 – Förslagen rörande gränsdragning mot säkerhetsskyddslagen (2018:585)

Synpunkter: Svenska kraftnät ser positivt på att det införs undantag från tillämpningsområdet för lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare när det gäller verksamhetsutövare som bedriver säkerhetskänslig verksamhet, men bedömer samtidigt att undantagen kommer att medföra utmaningar i tillämpningen för verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheterna. Undantaget kommer kräva att verksamhetsutövarna har identifierat sina skyddsvärden med en hög grad av precision. I takt med att en verksamhetsutövare gör förnyade säkerhetsskyddsanalyser kan det variera över tid vad som omfattas av säkerhetsskyddslagen och vad som omfattas av lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare. Det kommer också ställa höga krav på vägledning och tydlig kommunikation från tillsynsmyndigheterna enligt såväl säkerhetsskyddslagen som lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.

Kapitel 6.1 och 8.1 – Inhämtande av information som underlag för nationell riskbedömning.

Den nationella riskbedömningen ska göras av MSB. Tillsynsmyndigheter och vid behov, den som står under tillsyn, ska bidra med underlag till den nationella riskbedömningen. Den nationella riskbedömningen ska bland annat användas i tillsynsmyndigheternas arbete med identifiering av kritiska verksamhetsutövare. Den första nationella riskbedömningen ska genomföras senast den 17 januari 2026 (s.136). Tillsynsmyndigheterna ska ges möjlighet att inhämta de uppgifter som behövs från kritiska verksamhetsutövare för att den nationella riskbedömningen ska kunna upprättas (s. 139).

Synpunkter: Inför den första nationella riskbedömningen (17 januari 2026) så behöver inga kritiska verksamhetsutövare ännu ha gjort sina egna riskbedömningar. Verksamhetsutövarna ska göra sina riskbedömningar senast nio månader efter att tillsynsmyndigheten har beslutat att de omfattas av lagen. Den första nationella riskbedömningen kommer således sakna information från dessa aktörer vilket bör påverka kvaliteten på den nationella riskbedömningen negativt.

Kapitel 6.1 och 8.3 – Informationshantering

Vid framtagandet av den nationella riskbedömningen ska verksamhetsutövarna dela information om sin egen riskbedömning, via sin tillsynsmyndighet, till MSB. MSB ska även lämna information om den nationella riskbedömningen till kommissionen. MSB kommer enligt utredningens förslag även vara den myndighet som ska ta emot incidentrapporter från kritiska verksamhetsutövare. Om en incident har eller kan ha betydande påverkan på kontinuiteten i tillhandahållandet av samhällsviktiga tjänster i minst sex medlemsstater ska MSB anmäla incidenten till kommissionen. MSB ska informera gemensamma kontaktpunkter i andra medlemsstater om en incident har eller kan ha betydande påverkan på kritiska verksamhetsutövare och kontinuiteten i tillhandahållandet av samhällsviktiga tjänster i den medlemsstaten.

Synpunkter: Svenska kraftnät ser en risk med att det är stora mängder känslig information som ska delas mellan myndigheter och aktörer i Sverige och med EU. Svenska kraftnät ställer sig tveksam till att det är ändamålsenligt att dela så stora mängder känslig information på detta vis. Svenska kraftnät ser även att informationshanteringen kommer innebära en administrativ börda för berörda aktörer.

Svenska kraftnät ser att det finns ett behov av dialog mellan verksamhetsutövare, tillsynsmyndigheter och MSB vid implementeringen av CER-direktivet kopplat till informationshantering. Verksamhet som omfattas av lagen om motståndskraft i samhällsviktiga tjänster kan röra sig i gränslandet till säkerhetsskyddslagen. Svenska kraftnäts verksamhet är i ständig utveckling och en verksamhet som idag klassas som säkerhetskänslig kanske inte gör det om ett år men istället då omfattas av lagen om motståndskraft i samhällsviktiga tjänster, och tvärtom. En aspekt av det är att information kan få en högre informationsklassning vid aggregering och ackumulering. Svenska kraftnät ser ett behov av dialog kring informationsklassning och informationsdelning mellan myndigheter vid implementering av lagen för att säkerställa ett fullgott skydd av informationen.

Kapitel 6.3 – Identifiering av kritiska verksamhetsutövare

I delkapitel 6.3 "Krav för identifiering av kritiska verksamhetsutövare" står "Att den kritiska infrastrukturen ska vara belägen inom Sveriges gränser medför enligt utredningens uppfattning ett krav på svensk jurisdiktion för att identifiering ska kunna ske."

Synpunkt: Detta innebär att om verksamhetsutövare som har exempelvis kontrollrum i en annan medlemsstat som styr anläggningar i Sverige och inte anläggningar i det medlemsland där kontrollrummet är beläget inte kommer att kunna identifieras i Sverige och antagligen inte heller i den andra medlemsstaten. Utredningen verkar redan ha identifierat denna problematik, men Svenska kraftnät vill belysa att det blir ett gap i lagstiftningen och att kritiska verksamhetsutövare kan komma att inte omfattas av kraven.

Kapitel 6.3 samt 11.2.2 – Tillsyn från flera olika tillsynsmyndigheter

För Svenska kraftnät kan det bli aktuellt med tillsyn från både Statens energimyndighet och Länsstyrelsen i Stockholm och även tillsyn från annan myndighet med anledning av NIS2 direktivet (s. 22 samt s. 143). Tillsynsmyndigheterna ska ges handlingsutrymme i fråga om val och utformning av ingripandeåtgärder (s. 237).

Synpunkter: För effektivitet och en mer likriktad tillsyn, bör det finnas vinster för både tillsynsmyndighet och verksamhetsutövare, att samverkan sker mellan tillsynsmyndigheter i de fall flera tillsynsmyndigheter utövar tillsyn mot samma verksamhetsutövare. Val av ingripandeåtgärder från flera

tillsynsmyndigheter för en och samma verksamhetsutövare kan slå väldigt olika.

Kapitel 8.1 och 8.3 – Riskbedömning, åtgärder för motståndskraft och incidentrapportering

Riskbedömning

Under delkapitel 8.1 nämns det att utredningens förslag är att "Riskbedömningen ska uppdateras vid behov men minst vart fjärde år".

Synpunkter: Liksom Säkerhetspolisen tycker Svenska kraftnät att var fjärde år är för sällan. Vi undrar om utredningen har tagit den interna kontinuiteten och kunskapsöverföringen inom varje verksamhetsutövare i beaktning. På fyra år kan det ske mycket inom en organisation och inte minst i omvärlden, vilket gör att det kan bli en ineffektivitet i bedömningen (i och med att personal kan behöva läras om) och att man missar utveckling i omvärlden som kan få betydande konsekvenser. Om bedömningen ska göras oftare blir det en större arbetsbörda för verksamhetsutövaren, men det kan på ett lämpligare sätt komma in i interna processer.

Svenska kraftnät vill informera om att aktörer inom elförsörjningen (där antagligen de allra flesta kommer att identifieras som kritiska verksamhetsutövare) enligt elberedskapslagen årligen behöver upprätta risk- och sårbarhetsanalyser för sina verksamheter. Risk- och sårbarhetsanalysen enligt elberedskapslagen måste inkludera sällanhändelser och även höjd beredskap. Det finns även andra lagstiftningar som ställer krav på risk- och sårbarhetsanalyser. Detta kan leda till otydligheter och merarbete för de verksamhetsutövare som omfattas av flera av dessa. Det behöver klargöras hur dessa bestämmelser förhåller sig till varandra.

Svenska kraftnät vill också trycka på att det bör tydliggöras vad som kan föranleda ett behov av uppdatering av riskbedömningen.

Incidentrapportering

I kapitel 8.3 står det att kritiska verksamhetsutövare ska utan onödigt dröjsmål rapportera incidenter som medför eller kan medföra en betydande störning i tillhandhållandet av samhällsviktiga tjänster.

Synpunkt: Alla elbolag som omfattas av elberedskapslagen (1997:288) måste uppfylla informationsskyldighet. Det vill säga informera Svenska kraftnät när det har inträffat sådana störningar inom elförsörjningen som

kan ge svåra påfrestningar på samhället. Även här behöver utredningen ta ställning till hur de olika lagstiftningarna förhåller sig till varandra.

Utredningens förslag är att incidentrapporteringarna ska göras till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, som sedan ska tillgängliggöra informationen i incidentrapporter till tillsynsmyndigheten. Svenska kraftnät avstyrker detta förslag, incidenter bör rapporteras direkt till tillsynsmyndigheten, som i sin tur kan skicka incidentrapporter till MSB. Det är tillsynsmyndigheten som har kännedom om och relation till tillsynsobjektet och som på ett bättre sätt kan omhänderta en incidentrapport. Incidentrapporteringens utformning kommer vara en administrativ börda för både verksamhetsutövare och berörda myndigheter.

Svenska kraftnät vill även uppmärksamma utredningen på att för vissa sektorer kan det vara så att det inte nödvändigtvis är tillsynsmyndigheten som har mest nytta av en incidentrapportering, där ett exempel är elförsörjningen.

Utredningen föreslår i samma delkapitel att MSB ska ta emot incidentrapportering enligt CER-direktivet och att det därmed även är MSB som ska ge verksamhetsutövaren information och stöd, i samråd med tillsynsmyndigheten. Här vill Svenska kraftnät trycka på att det bör vara i samråd med den myndighet som bäst kan ge stöd till den aktuella verksamhetsutövaren, se ovanstående stycke.

Kapitel 9.3, 9.3.4, 9.3.5 samt 9.6 – Säkerhetsgodkännande, bakgrundskontroll och personlig integritet.

Bakgrundskontroll

Utredningen anser att lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare ska skydda betydelsefulla intressen men att det inte når upp till intresset för skyddet av Sveriges säkerhet (s. 199). Säkerhetsgodkännande enligt direktivet ska avse bakgrundskontroll likt den som används i anställning enligt skollagen och inte den registerkontroll som görs enligt säkerhetsskyddslagen (s. 200–201).

Synpunkter: I direktivet anges bland annat att reglerna syftar till att rusta entiteter på grund av dynamisk hotbild som inbegriper framväxande hybrid- och terroristhot (preambel 3). Innehållet i bakgrundskontrollen som föreslås av utredningen är ett för svagt verktyg i förhållande till vad lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare avser skydda. Vi kan inte förvänta oss att antagonistiska hot synliggörs genom en sådan

bakgrundskontroll som utredningen föreslår, vilket även utredningen konstaterar (s. 199).

MSB:s ståndpunkt i frågan ligger mer i linje med lagstiftningens syfte: "MSB har till utredningen angett att det vore bättre om processen för säkerhetsgodkännande enligt CER-direktivet inte genomfördes som en bakgrundskontroll, utan att aktuella individer i stället borde säkerhetsprövas enligt SäkL samt att prövningen skulle kunna ske på samma sätt som gäller för säkerhetsklass 3" (s. 217).

Svenska kraftnät ser att placering i säkerhetsklass inte är möjligt utifrån säkerhetsskyddslagen gällande det CER-direktivet omfattar. Men ser däremot att det hade varit lämpligt med en mer omfattande bakgrundskontroll än den som utredningen föreslår, givet att förslaget omfattar samhällsviktiga verksamheter, även om de ej är centrala för Sveriges säkerhet. En alltför omfattande bakgrundskontroll innebär en administrativ börda för verksamhetsutövarna. Det är därför viktigt att bakgrundskontrollen är proportionerlig mot det skyddsvärde som lagen ska skydda.

Svenska kraftnät anser att det utredningen menar med bakgrundskontroll behöver tydliggöras och definieras i större omfattning för att det ska bli likställt för alla verksamhetsutövare vad som förväntas av dem.

Frekvens av bakgrundskontroller

Utredningens förslag är att bakgrundskontroller görs när det finns skäl för det men senast inom två år från att den senaste bakgrundskontrollen genomfördes. Utdrag från belastningsregistret som högst är ett år gammalt vid tidpunkten för bakgrundskontrollen ska visas upp (s. 206, 208, 212).

Synpunkter: Förslaget innebär att den enskilde, i samband med anställningens start och när bakgrundskontrollen görs, kan visa upp ett utdrag ur belastningsregistret som är ett år gammalt. Nästa gång ett registerutdrag senast måste visas upp är två år därefter, när nästa bakgrundskontroll görs. Detta betyder att en person kan undgå registerutdrag under tre år, från ett år innan anställningen startade fram till att anställningen pågått under två år. En sådan låg frekvens av uppvisande av belastningsregister riskerar att ge ett ännu sämre skydd för det lagstiftningen ämnar skydda. Genom det föreslagna systemet för bakgrundskontroll har man redan valt en mindre ingripande kontrollfunktion. Det finns därför anledning att ställa krav på att uppvisa registerutdrag från belastningsregistret mer frekvent eller åtminstone krav på att första uppvisade av registerutdrag utförts senast i nära anslutning till anställningsstart.

Möjlighet att spara viss information

Uppgifter om att utdrag ur belastningsregister har visats upp kan sparas till kommande bakgrundskontroller men för att det inte ska handla om personuppgiftshantering får inget annat som framkommer om innehållet i utdraget ur belastningsregister sparas (s. 220).

Synpunkter: Verksamhetsutövaren bör ges möjlighet att spara information om datumet för när utdrag ur belastningsregister genomfördes. Detta för att förenkla för verksamhetsutövaren att bedöma om det finns skäl att göra en förnyad bakgrundskontroll tidigare än efter två år.

Utländska myndigheter ges större befogenheter än svenska

Eftersom svensk myndighet inte ges rätt till att begära ut uppgifter ur belastningsregistret för den enskilda har inte heller en utländsk myndighet rätt till det enligt 12 a § lagen om belastningsregister (reciprocitetskrav). Utredningens förslag är dock att införa ett undantag i lagen om belastningsregister om att det inte ska finnas något reciprocitetskrav när en annan medlemsstat begär ut sådana uppgifter med stöd av CER-direktivet (kapitel 9.5.2, s. 219–220). Undantaget innebär att en annan medlemsstat har rätt till uppgifter ur en enskilds belastningsregister trots att en svensk myndighet inte har sådan rätt.

Synpunkter: Det föreslagna systemet för bakgrundskontroll och registerutdrag begränsar svenska myndigheters möjlighet att begära uppgifter ur register. Samtidigt ska utländska myndigheter ges en större befogenhet än vad de normalt har i dessa sammanhang. I den konstruktion för bakgrundskontroll som föreslagits anser Svenska kraftnät att utredningen, vad gäller svenska myndigheters tillgång till registeruppgifter, har låtit den enskildes personliga integritet väga *för* tungt i förhållande till lagens syfte, medan man gällande utländska myndigheters tillgång till registeruppgifter inte verkar ha beaktat den enskildes personliga integritet nämnvärt.

Kapitel 13 – Sekretess

Utredningen föreslår att en ny sekretessbestämmelse införs med omvänt skaderekvisit som specifikt tar sikte på incidentrapporter enligt cybersäkerhetslagen och lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.

Synpunkt: Svenska kraftnät instämmer i bedömningen att det behövs en sådan bestämmelse och att det är motiverat med ett omvänt skaderekvisit bland annat för att verksamhetsutövare ska känna sig trygga med att

rapportera uppgifter som kan avslöja sårbarheter, men också för att få en mer anpassad sekretessbestämmelse för den typen av uppgifter.

Svenska kraftnät vill i sammanhanget påpeka att de skäl och överväganden som utredningen redovisar på s. 258–262 till stöd för införandet av den nya bestämmelsen i 18 kap. OSL också gör sig gällande ifråga om anmälningar av säkerhetshotande händelser och verksamhet enligt 2 kap. 4 § säkerhetsskyddsförordningen (2021:955). Sådana anmälningar kan innefatta många olika sorters incidenter och det är inte säkert att omständigheterna alltid är av sådan karaktär att 15 kap. 2 § OSL ska tillämpas. I dessa fall återstår enbart möjligheten att tillämpa 18 kap. 8 § OSL. I syfte att harmonisera också sekretesskyddet för rapporteringar som sker enligt säkerhetsskyddslagen med sekretesskyddet för rapporteringar som sker enligt cybersäkerhetslagen och lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare, föreslår Svenska kraftnät att den nya sekretessbestämmelsen utvidgas till att också omfatta anmälningar om säkerhetshotande händelser enligt 2 kap. 4 § säkerhetsskyddsförordningen.

Kapitel 14 – Ändringar i säkerhetsskyddsregleringen

Sanktionsavgifter

Utredningen föreslår att sanktionsavgifternas storlek i säkerhetsskyddslagen (2018:585) höjs för enskilda verksamhetsutövare, i syfte att harmonisera ingripandemöjligheterna enligt säkerhetsskyddslagen med ingripandemöjligheterna enligt förslagen till cybersäkerhetslag och lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.

Synpunkter: Svenska kraftnät bedömer dock att uttrycket ”2 procent av verksamhetsutövarens totala globala årsomsättning närmast föregående räkenskapsår” kan skapa förvirring i tillämpningen, eftersom säkerhetsskyddslagen utgår från att en verksamhetsutövare utgörs av en juridisk person och inte av till exempel en koncern.

Svenska kraftnät vill i sammanhanget också påpeka att även om skalan för sanktionsavgifter höjs så kan tillsynsmyndighetens möjligheter att ingripa mot allvarigare fall ändå vara begränsade av den mycket korta preskriptionstid som råder enligt 7 kap. 8 § säkerhetsskyddslagen och som också föreslås gälla enligt cybersäkerhetslagen och lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare. Enligt tidigare förarbetsuttalanden bör belopp i den övre halvan av skalan endast komma i fråga för mycket allvarliga överträdelser (prop. 2020/21:194, s. 106). Om

verksamhetsutövaren gjort sig skyldig till flera överträdelser ska, enligt samma förarbetsuttalanden, sanktionsavgiften bestämmas med utgångspunkt i de samlade överträdelsernas allvar. Så kan bli fallet i väldigt omfattande tillsynsärenden. Den utredning som krävs för att i allvarigare typer av ärenden utreda omfattningen av överträdelserna, de faktiska omständigheterna kring dessa och huruvida de begåtts av oaktsamhet eller med uppsåt samt eventuell bevisning är mycket arbetskrävande för tillsynsmyndigheterna och kan ta lång tid att få fram. Det skulle i vissa fall kunna leda till att vissa överträdelser hinner preskriberas. Svenska kraftnät föreslår därför att en sanktionsavgift bör få beslutas om den som anspråket riktas mot har getts tillfälle att yttra sig inom fem år från det att överträdelserna ägde rum.

I övrigt instämmer Svenska kraftnät i utredningens bedömning att säkerhetsskyddslagen inte bör innehålla sanktioner i form av förbud mot att utöva ledningsfunktion eller anmärkning. Svenska kraftnät instämmer också i att tillsynsmyndigheternas undersökningsbefogenheter och möjlighet att ingripa med åtgärdsföreläggande med mera inte behöver ändras. Svenska kraftnät vill i sammanhanget påpeka vikten av att om principiella ändringar görs i säkerhetsskyddslagen så är det viktigt att det görs med ett samlat grepp, eftersom små ändringar i ett avseende kan få stora effekter för tillämpningen av lagen i ett annat avseende.

Underrättelse om kritiska verksamhetsutövare

I kapitel 17.4 anges att tillsynsmyndigheterna enligt säkerhetsskyddslagen ska meddela tillsynsmyndigheterna enligt lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare om förekomsten av anmälningar av säkerhetskänslig verksamhet enligt 2 kap. 6 § säkerhetsskyddslagen.

Synpunkter: Svenska kraftnät anser att tidsramen inte behöver vara formellt angiven i ett visst antal arbetsdagar (fem arbetsdagar). Den typen av tidsgränser framstår som främmande inom säkerhetsskyddslagstiftningen. Istället bör anges att tillsynsmyndigheten enligt säkerhetsskyddslagen ska meddela informationen "inom skälig tid" eller liknande. Svenska kraftnät föreslår också att bestämmelsen införs i säkerhetsskyddsförordningen, istället för säkerhetsskyddslagen. I 6 kap. 7 § säkerhetsskyddsförordningen finns redan angivet hur tillsynsmyndigheten ska agera ifråga om ärenden enligt 4 kap. 15 § säkerhetsskyddslagen och samverka med Inspektionen för Strategiska Produkter. En bestämmelse om samverkan med tillsynsmyndigheterna enligt lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare borde kunna placeras där för att harmonisera bestämmelserna om samverkan.

Detta remissyttrande har beslutats av generaldirektör Lotta Medelius-Bredhe efter föredragning av totalförsvarsstrateg Rebecka Rosell. I den slutliga handläggningen har även divisionschef Lars Nordén, avdelningschef Erik Nordman samt stf. enhetschef Carl Johan Åkerberg deltagit.

Sundbyberg 2025-01-09

Lotta Medelius-Bredhe

Rebecka Rosell

DOKUMENT SIGNATURER

Innehållet i detta dokument är digitalt signerat.
Namn och tidpunkter visas på denna sida.

